

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ies, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe une anu s6u 40 doidiaceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbu mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 51.

Brasiovu, 12 Iuliu 30 Iun., 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Invitare la prenumeratiune.

D6ca vreo data, apoi in timpul de facia are diurnalistic'a romana o mare misiune si o problema grea de sprijonitu! Am fostu si pana acum pentru autonomi'a tierii si a relegei n6stre bine intielese, vomu fi si pe viitoriu; am fostu pentru drepturile politice nationale, pentru perfectisima egalitate de limba, fora de care orce dreptu politicu e numai o ilusiune, vomu fi si vomu sta 6r' la postulu nostru fora cutremuru si de aici incolo. C6a progresisti vomu lupt6 cu toti consocii si coluptatorii nostri suptu flamur'a constitutionalismului, basatu pe drepturi egale de reprezentatiune catu se p6te mai segura pentru garantarea vietii n6stre politice nationale, binele patriei si alu monarchiei. Credintiosi tronului si inaltei oase domnit6rie, vomu fi credintiosi luptatori si ai binelui si prosperarii natiunei n6stre intru t6te, aperandui drepturile si interesele inaltarii si infloririi vietii ei politice, pelunga nutrirea concordiei si contielegerei cu natiunile colocuit6rie; vomu combate orce incercari de a nise dusimani poporulu prin metode confesionali si 'i vomu sustien6 solidari'a concordia in lupt'a constitutionala din respoteri, cum o facuramu ac6sta cu succesu si pana acum, supunendune la cele mai neaudite greutati. — Din aceste potemu cun6ce si program'a in detaiu a diurnalului nostru, care a fostu si va fi nedespertitu amicu si servitoriu alu binelui comunu.

Pentru c6a se potemu ajuta la deslegarea grandiosei probleme, — ce ne sta dinainte — invitamu pe on. publicu la unu concursu catu de caldurosu cu ajut6ria atatu materiale catu si spirituale, pentruca acum vomu av6 imperativa necesitate a ne mari si col6nele, ceea ce o vomu face, indata ce vomu fi sprijoniti mai cu caldura. Respoteri se ceru din t6te partile. — In F6i'a viit6ria va esi computulu apromisu si se va tramite la toti fostii DD. abonati.

Condiitiunile prenumerarii se afla in frontariu, 6r' pentru Brasiovu: 4 fl. v. a.

Prenumerarea se p6te face atatu prin posta c. r. catu si pe la toti sprijonitorii si DD. corespondenti ai nostri. Dela 10 ecs. culesse si incasate se da 1 gratis.

Barbatii de capacitate si amici fideli ai natiunei n6stre sunt cu deosebire invitati, c6a se ne intinda totu potintiosulu ajutoriu din t6te partile, ca in puterea si consiliale multora se afla prosperarea.

Foile publice romanesci.

III. Mai domnescu in publicu inca si alte prejudecie asupra foiloru publice preste totu. Unii totu se mai afla in acea credintia prea naiva, ca „Gazeturile“ aru coprinde numai glume, mintiuni s6u cum dicu ei pre turcesce, havadish, prin urmare totudeauna vorbescu cu dispretiu despre totu ce e tiparitu in forma de diariu. Altii eara si inca tooma dintre carturari, nici pana in 6r'a de facia nu sciudu o definitiune dr6pta la aceea ce numimu redactiune si nu cunoseu nicidecum chiamarea unui redactoru. Unu redactoru in fantasi'a loru este unu scamatoru, s6u cum dicu nemtii Tausendkünstler, omu carele trebuie se scia totu ce se intempla sub ceriu si sub pamentu, carele scutura mii de sciri, corespondentie, articuli, disertatiuni, anecdote, eac' asi6, din manec'a sumanului cu o inlesnire a la Bosco, prin urmare ca ar fi cu totul de prisosu a'i scrie cineva, a'lu insciintia, informa, indrepta chiaru din partea publicului, pentruca redactorulu scia t6te, afla t6te, prevede t6te. Si totusi, Domniloru, unui redactoru ii este prea de ajunsu c6a se fia numai unu bunu chronistu si unu bunu registratoru insestratu cu destula critica pentru acele acte, pe care unu publicu, o natiune, o partita i le tramite lui spre a le depune in cutare f6ia periodica s6u carte. Sunt semne f6rte rele pentru acelu publicu, la care unu redactoru este impinsu si fortiatu

la rol'a totu de auctoru, inventoru si corespondinte, este unu testimoniu alu unei f6rte mari saracii de sciintia la unu poporu, d6ca redactorii in locu de a inregistra produptele de minte ale altora, tiparescu totu numai lucrari de a le loru. Ar fi unu lucru prea intristatoru, d6ca intr'o natiune numai redactorii aru fi acei 6meni, carii se cutese a sustien6 si apara in faci'a lumii interesele patriei si ale natiunii, s6u d6ca vreo partita, 6recare e condusa c6a si 6rbii de batiu, s6u c6a pruncii de fasia numai prin cate unu redactoru. Sciudu eu f6rte bine, ca functionariloru de statu (ampluatiloru) le e strinsu opritu a scrie la gazete fara a'si sc6te inaintia dela mai marii loru; asemenea nu'mi a remasu ascunsu, ca multi preoti se sfiescu f6rte tare a scrie cate ceva la vreo foia publica temenduse c6a se nu'si supere in contra sa pe archiereulu. 6re inse capacitatile si sciintiele la o natiune oricare sunt ele concentrate numai in functionari si clerici? D6ca cumva ar fi asi6, apoi intru adeveru pentru timpul in care traimu, ar fi f6rte reu de noi. In dilele n6stre pretinde nu numai publiculu, ci — aceea ce alte dati nu a prea fostu — insusi regimulu, c6a din sinulu unui poporu se se audia o multime de opiniuni s6u pareri adeveratu nu nebunesci, nicispuse in maniera moji6esca, totusi nesfite, independente, pentruc6a se se p6ta afla mai curendu, care e voi'a si nevoi'a cutarii poporu. Candu unu redactoru vorbesce si scrie totu numai elu si ear' elu in o direptiune 6recare, eara vocea altora nu se mai aude, atunci n'avea grija, ca nici unu regimu pe lume nu este atatu de natarau, pentruc6a se mi'ti cr6da tie, ca opiniunea publica este aceea ce scrie redactorulu cutare, ci in casulu oelu mai bunu redactori de aceia sunt tienuti de nisce agitatori desiuchiati, in a caroru gura nu se uita nimeni si ale caroru foi s6u diarie nicidecum nu potu fi reprezentantele opiniunii publice. Si au nu e preste capu de ajunsu pentru orice redactoru a citi pe fiacare di cate 10—20 diarie, cum si t6te corespondintiele ce vinu, a cerne si alege materialulu ce crede elu ca corespunde cerintiloru publicului seu, a tremura pururea de rig6rea legii si — anume la noi, a'si ved6 si de alta chiamare dupa care traiesce elu si famili'a sa, d6ca o are, pentruca la noi inca nici unu redactoru nu a potutu substa pana acum numai din venitul redactiunii sale, s6u mai bine din acelu ce ilu da editorulu, ci toti redactorii nostrii au fostu si sunt constrinsi pana astadi a trai mai multu de a irea, din altu servitiu s6u oficiu si a lucra pentru publicu.

Mai susu am aieptatu ceva si despre proportiunile cititoriloru si abonatoriloru unguri si sasi la foile loru nationale. Ar fi fostu mai bine c6a se dicemu: disproporțiuni. Este prea adeveratu ca diariale nemtiesci si ungueresci din Ardelu inca sunt parte mare sarace; se nu uitamu inse, ca saraci'a loru se suplinese pentru publicu de sute si mii de ori prin lectur'a ce tragu anume sasi din Germani'a intr6ga si mai deaprop6 din capital'a imperiului austriacu, unde e cateva dintre sutele de foi periodice au intre 10 pana la 25 mii abonati pe anu, prin urmare venitu brutto de 200 pana 500 mii fl. v. a., eara ungaro-secuii tragu foi publice etc., mai alesu din capital'a Ungariei, unde literatur'a si publicitatea loru sta pe o culme insuflat6re de stima. Prin urmare d6ca sasi si ungurii n'aru av6 nici o carte si nici o f6ia periodica in Ardelu, totusi ei n'aru recad6 la intunereculu nesciintiei. Din contra noi romanii in o lipsa totala de literatura si publicitate nationala mai curendu s6u mai tardiu amu trebui se devenimu absorbiti cu totul prin aceea, ca t6ta intieleginti'a n6stra ar recurge in mani'a tuturoru legiloru noua la literatur'a si publicitatea nemti6esca s6u ungar6sca.

Intr'aceea se fimu in t6ta privinti'a drepti. D6ca literatii si toti carturarii nostrii sunt respundietori pentru sustinerea si prosperarea literaturii si a publicitatii nationale, apoi diu publiculu inca are totu dreptulu de a pretinde, c6a anume in acestu stadiu nou alu vietii nationale toti acei barbati carii iau supra'si saroin'a de redactori si editori se 6sa la lumina cu programe lamuritu pronunciate, si adica: se se scia despre fiacare, c6a ce credintia politica marturisesce,

séu cum amu dice, este elu absolutistu séu constitutiunale, liberalu moderatu ori alergatoru, clericalu simplu séu ultramunténu, aristocratu séu democrat, unionistu séu autonomistu, amicu séu neamicu alu dreptului istoricu, centralistu, dualistu séu federalistu, partisanu alu diplomei din 20 Oct. 1860 séu alu patentei din 26 Fauru 1861. Pana eramu sclavi, foile nóstre periodice isi potea coprinde program'a loru in doua trei cuvinte, de es. emanciparea natiunii si a bisericii; astadi nicidecum nu mai e de ajunsu cu atata, ci fiacare diariu romanescu (in tocma cá si fiacare deputatu) e datoriu a esi pe facia cu o flamura de o colóre curata, eara nu inganata. Cu totulu altuceva esto apoi metodulu, manoper'a cu care si timpulu in care isi esecuta cineva program'a sa.

Despre alte pretensiuni pre care le mai face publiculu catra redactiunile nóstre credu ca voru fi constrinsi a vorbi insii ddni redactori, pentruca si este asié ceva numai tréb'a dumnealoru; eara dilele aoestea de proba noua voru cere, cá fiacare se'si traga sam'a bine si cu mintea, si cu inim'a, si cu partit'a de care va fi voindu a se alatura.

Ceea ce mai voiam eu a observa cá de incheiere era, ca facia cu legea de acum a preseii, cum si facia cu pretensiunile cele prea incordate ale ómeniloru din timpulu nostru, fara doua trei diarie cu totulu scutite de orice alta inriurinta constringátore, aparate de un'a cá aceea prin o autiune ceruta prin legi, mai incolo fara colaboratori si corespundinti numerosi, caroru se nu le fia nici lene nici sfiéla a se ocupa deadinsulu cu multimea de cestiuni si afaceri cum amu dice domestice, de aci din tíera, din cercurile nóstre, dintre popórale conlocuitoare, — despre o viétia si opiniune publica desvoltata si insuflátore de stima nu va mai potea fi vorb'a niciodata. Diarieloru provinciale departate tare de centrurile cele mari ale Europei nu le este datu a face nici „politica mare,“ nici a colporta sciri politice noua, mai noua, fórte noua cu sperantia cá prin acelea se atraga la sine vreunu publicu mare. Politic'a mare si scirile mari, cum amu dice telegrafice, sunt absorbite cu totulu de diariile cele mari, dintre care unele platescu preste anu singuru pentru telegrame atata, catu este venitul intregu alu unei gazetatie provincioale. Diariile provincioale au dinaintea loru cu totulu alte materialari bogate, interesante, atragátore, de care publiculu loru ii pasa neasemnata mai multu cá de tóta politic'a lui Napoleon, Emanuelu, Pius, Palmerston etc. Pe acelea se le scótia diariile politice la ivéla; eara dincontra ele voru trebui se ingenunchie dinaintea diarielor din capitale si dilele vietii loru sunt cá numerate. —

G. Baritiu.

Cugetari serióse asupra situatiunii de facta.

Eu in acesti trei ani din urma am patit'o de trei ori cá si Casandr'a din fabul'a Eliniloru, am disu adica: luative sam'a, ca ei se cérta si totu ei se re'mpaca; eara impacuirea póte se se face pe contulu nostru, din cauza ca ei au se schimbe numai rolele si pe jucatorii de role, pentruca noi se remanemu cu totulu afara si dela role, si dela spectaculu. Respunsulu ce am priimitu de douz ori au fostu: „minti turbatorule“; eara a trei'a óra: „minti vendietorule.“ Mai multu de atat'a nu mi se potea intempla, decatu dóra cá se fiu urmaritu cu pumnariulu, precum am fostu urmaritu cu pasquile. Din aoestea invatiatu si eu incai atat'a, cá se nu mai dicu catra nimeni in lume „luative sam'a.“ Acum inse unii caroru le-a placutu totudeauna se scótia castanele ferbinti din spudi'a ardiétore cu degetele altora, au capatatu gustulu de a'mi imputa tacerea. Eu inse am totu dreptulu de a pretinde cá se 'si inaltie poterós'a voce mai antaiu aceia, carii odata'mi impusesera tacerea; am dreptulu cá se ceru eu si altii dela densii o programa politica noua, acomodata la situatiunea de facia, in carea deveni natiunea si patri'a pe care credu ca acum o avem; pentruca déca este adeveratu cumca politic'a e sciinti'a ce invatia pe ómeni a se intocmi dupa impregiurari, apoi credu ca acum e ordinea la mine, pentruca se intrebú si eu: Intru impregiurarile de facia, cum voiti cá se purcéda natiunea cá atare, pentruca incai se nu recada acolo unde fusese mai nainte de an. 1863 séu si de 1848? — Eará pana se vediu din vreo parte óre care vreo programa intocmita spre indestularea mai multora, imi mai iau voia de a reflecta la cateva parole de di, cum si la unele puncte de programe de ale aceluor partite, care sémana ca vreu se incalece, se apuce frenelile si se conduca ele destinele nóstre si ale tierii.

1. Partit'a ungrésca dualista conservativa afla diferentie esentiale intre legea fundamentala din 20 Octobre 1860 si intre cea din 26 Fauru 1861.

Care sunt acelea princípii si acelea puncte, in care diferescu aoestea doua acte de statu unulu de altulu? Pana in catu Diplom'a din 20 Octobre este dualista séu tocma federalista si pana la ce gradu patent'a din 26 Fauru este centralisátore?

2. Ce intielegu federalistii prin individualitate istorico-politica? Cine a inventatu acestu terminu?

3. Europenii se cérta de ani optudieci asupra libertatii individuale, fara cá paua in ór'a de facia se fia datu acestei espresiuni o definitiune indestulátore.

Pre noi sórtea ne aruncá in acea pusetiune fatala, incatu se ne vedemu constrinsi a distinge inlaintulu aceluiasi statu, tíera, tienutu, cetate intre libertatea si egalitatea natiunala si intre cea individuala. Noi distingemu; mi se pare inse ca la o definitiune drépta a uneia si alteia inca totu nu amu ajunsu. In Franci'a, in Itali'a, Germani'a, Spani'a, tocma si in Principatele romanesoi oandu vorbesce cineva de libertatea nationala, o intielege acésta mai multu numai facia cu natiunile politice séu mai bine cu staturile din afara; eara in laintu fia cine are numai datorinti'a de a'si apara libertatea individulu, pentruca din libertatile totoruru se resulte libertatea si drepturile colective ale intregi natiuni. In Irlandi'a, in Poloni'a rusésca si la noi pana acum nu a fostu asié. Anume aici la noi confusiunea in acésta privintia se afla si pana astadi in culmea sa. Nenorocirea provine si aci din lips'a totala a definitiuniloru, pe care negrulu egoismu le falsifica ne'noetatu.

4. Compatriotii ungru de tóte trei partitele*) se tienu si acum mortisiu de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, eara intre romani si sasi inca'si au cate o fractiune de partita, ce consimte ou ei. Aceiasi inse nu ne spusera in 1848, nu in 1861 si nu spunu nici acum: care uniune o voiescu ei? Cea dinainte de caderea Ungariei la Mohaciú? Séu mai pucinu si decatu atata? Mai in scurtu ce ar fi uniunea Transilvaniei cu Ungari'a? Se audimu respunsu curatu si luminatu.

5. Ardelenii au tienutu pana acum Diplom'a leopoldina din 1692 de palladiulu, de scutul si aparamentulu libertatii loru. Fórte bine; se mai póte inse pastra aceea si pe viitoru intru tóta intregimea ei? Asié voiescu unii; noi insa'i intrebamu: Mai voiescu si ei se mintia precum au mintitu parintii loru si se'si calce juramentulu ce voru pune pe unu actu, ale carui conditiuni soiu bine ca nici voiescu nici le potu implini?

Se punemu ca de uniune nu ar mai fi vorb'a, ca inse ar urma incoronarea la Presburgu. Regele ou acea ocaziune totudeauna sanctiuná pana acum si legile nóstre fundamentale si emitea Diplom'a leopoldina din nou cá diploma inaugurala, pe carea depunea juramentulu ce se vede pastratu in cartea legiloru tierii. Voiesce Transilvani'a si poporulu seu a se mai tiené de acestu dreptu istoricu alu seu? Si déca voiesce, ce pregatiri a facutu diet'a in oele doua sesiuni ale sale spre scopulu acesta? Unde este o revisiune a diplomei leopoldine prevediuta tocma si in prean. rescriptu prin care s'a deschisu diet'a in Iuliu 1863? Si déca nu s'a facutu, candu se va face un'a cá aceea? Pentru intocmirea si sanctiunarea primei diplome s'au recerutu siepte ani lungi si grei; noi ne vomu ajunge óre spre acelasu scopu cu siepte optu septemani? Se póte, mai alesu déca vomu tiené cuventari cate 15—20 insi pe di si déca va vorbi unulu de cate 5 pana in 10 ori in aceeasi siedintia, pentruca patri'a se se bucure de curagiulu si de bravur'a nóstra.

6. Strainii calatori din clasele mai inalte carii vinu in tíer'a nóstra si petrecu mai multu séu mai pucinu in trena, de cativa ani inóce incepura a ne disputa simtiementulu de patriotismu, dicundu, ca ei nu mai afla asié ceva la popórale transilvane si ca ce se si mai arata óa atare, ar fi numai patologicu, adica cum amu dice dorulu de acasa (Heimweh), soii cá la scolarii mai mici si cá la fetele maritate in altu satu, eara mai multu nimicu; ear' englesulu Bonner care in an. 1863 petrecu mai multu timpulu in diferite tienuturi ale tierii, trase la indoiéla mare chiaru capacitatea popóraloru transilvane de a petrece viétia constitutiunala, cum si a'si poté pastra o constitutiune. Asemenea judecati aspre sunt totuodata si fórte periculóse pentru popórale acestei tieri. Ar fi fórte bine candu aceleasi s'ar poté re'nfrange cu argumente tari. Eram se uitu ca Bonner tiene, cumca ardelenii nu numai de aceea sunt necapaci pentru o constitutiune, ca

*) Adica monarchisti conservativi séu de 1847, monarchisti liberali séu reformatorii din 1848 si republicanii din 1849.

ei nu știu ce este patriotismul, ci și pentru aceea, ca ei sunt saraci; eara vieti'a constituțională, parlamentară și municipală cere o multime mare de oameni cu averi și venituri de ajuns, pentru că se aiba de unde sacrifica și timpul și banii în afacerile publice, fără a fi constrinși că se despoie pre alții, se se aștepte obolii lui Pericles, pentru că se pōta petrece pre la adunări publice.

Are dreptu englezulu, se se elu nu a cunoscutu nici patriotismul nostru, nici avutiile (??) nostre, nici devotamentul nostru pentru patriă?

Credindu Domnule Redactoru, ca se voru afla mai multi compatrioti, cari te voru coplesi cu răspunsuri la întrebări de natur'a acestora, eu deocamdata sunt și remană totu cum am fostu. G. B.

Școlile populare în Protopopiatulu român alu Sibiiului gr. cat. și o observațiune momentōsa a Redact.

Ni se împartasi în dilele trecute spre publicare unu conspectu despre starea instrucțiunii populare în protopopiatulu gr. cat. alu Sibiiului pre an. școl. 1864/5 ordonat în tabelă cu rubrici și cifre statistice, pe care lu publicamă că prototipu pentru astfelu de conspecte după toate titlurile, înse fără rubrici:

1. Protopopiatulu: Sibiiului.
2. Numerulu parochielor: 35.
3. Școlile populare: sistemisate 13, nesistemisate 11.
4. Numerulu preste totu: 24.
5. Numerulu invetiatorilor: 24 (dintr'acești numai 3 înși au invetiatu cursulu pedagogicu).
6. Numerulu pruncilor aflatori în etatea de școlă: 1431.
7. Dintru acești: fetiori 750, fete 681.
8. Numerulu pruncilor ambulatori la școlă: fetiori 485, fete 277.
9. Numerulu pruncilor neambulatori la școlă: fetiori 265, fete 404.

10. Observațiuni: În 7 parochii poporeni de confesiunea gr. cat. aflându-se în minoritate însemnată și ne avendu școlă proprie, pruncii ceretesa școl'a greco-orientală. În 3 parochii nu sunt poporeni de conf. gr. cat. de catu numai câte un'a se se doue fecie beseric., prin urmare nu sunt nece copii de școlă. În 1 comună cu majoritate sasescă, fiindu poporeni gr. cat. tare puțin, numai cu 9 copii de școlă, nu s'a ținutu instrucțiune, din lips'a de invetiatoriu. Sibiiu în 23 Iunie n. 1865. Ioane V. Rusu m. p., protopopulu Sibiiului gr. cat.

— Ne-am bucură, cându amu primisemene conspecte din toate protopopiatele, fiinduca ele în puține rubrici ne-ar' convinge despre totă starea instituțiunii populare. Am dori încă a se mai adauge explicarea rubricilor că se știu, care e starea internă și externă a școlilor sistemisate, și deca ele au introduse și gradinaritul și pomaritul, praca culturii de metasă, catu de puțină notiție despre creșterea și nobilitatea vitelor mai trebuințose la economie și modulu crutiării și alu folosirii padurilor, catu de generalmente propus?! Ar' fi bine se se mai adauga în observațiune, deca sunt toate școlile prevădute cu școlă de pomi împreună cu grădini pentru cultur'a legumelor; fiinduca pentru școlile nostre populare nu se pōte de ajunsu repeti, ca ele numai atunci potu ave adevăratulu folos și pentru starea materială a locuitorilor, cându voru primi că obiecte obligate și acestea deprinderi economice elementare, cari nu se potu destulu recomanda atatu pentru școlile populare, catu și pentru cele de repetițiune în duminică și sabbatori, celu puțin până la anul alu 14—16 alu etății. Că se pōta ave succesu destulu instituțiunea populare în genere luată, mai face de lipsă neapărată, că ea se se făcă și obligatoriă atatu prin ordinațiunile respect., cari se defigă o măsură a cunoscințelor cutări introduse în astfelu de școlă, și se se cēra testimoniu despre castigarea lor, înainte de a se conoede junilor vōia a pasi la contractu civilu de căsătorie, pentru că asemenea cunoscințe sunt adevăratulu capitalu de a pōte garanta întemeierea unei familii mai multu, deca dovedirea cerută de averi. Se celu puțin din partea besericească se se introducă o astfelu de **norma**, care se nu conoedă pasirea la căsătorie, fără atare testimoniu, ad. până cându nu voru documenta mireții cerut'a măsură de cunoscințe și praca economică. Acești măsură ar' știu totuodată și pe direcțiuni și pe judele silirea parinților spre a se da pruncii la școlă, fiinduca atunci ceretarea școlii s'ar' considera de o problemă neapărată pentru viața, și numai atunci, și numai așa pōte prospera cultur'a poporulu nostru, fie munteanu, fie campeanu. Deci cine vre

cultur'a poporulu, trebuie se vrea și se pasiēca și la asemenea măsuri mantuitoare și foarte multu civilizatoare se ajutoare, că se creșcă capitalulu fericierei între popor, ad. întieleginti'a. Orici instrucțiuni fără de o astfelu de măsură remană sterpe și nu au efectu de catu momentanu, precandă cu acești ar creșcă chiaru și zelulu de îmbunătățirea stării școlare, cându s'ar' vedē silitu poporulu a confugi la școlă. — Red.

Clusiu 7 Iuliu n. Faim'a latită prin „Herm. Ztg.“, ca tinerimea ungară de aici primindu știrea despre schimbarea întemplantă în ministeriu ar fi proruptu în unele demonstrațiuni și ar fi strigatu „aha, nemtiulu a cădiutu,“ nu se adevărește, eara cele două diare o nēga rotundu. Clusiu este filial'a Pestei, elu e disciplinat astadată și mai bine deoatū în an. 1861 și țiene strinsu la parol'a de di ce'i vine de sus; ear' unguenii se pară a se misca și a lucra pentru astadată după unu planu precugetatu și calculatu multu mai bine deoatū înainte cu patru ani. În catu pentru românii din aceste parti, apoi ei diu nu prea au pōftă de a se sfărma mințea cu politica, mai alesu cându se afla pe aerea destui „oameni neodichniti, cari nu se încăpu în joc și nici chiaru în pe!“; voru îngriji aceia și de dloru. . . . —

În 5 ale c. se află în vecinătatea școlii locale de notatu trupulu unu omu asasinatu și despoietu de ce avuse la sinesi. — În 2 Iul. furii de noapte au spartu la o școlă reformată comună de aici ducundu multu puțin ce au gasitu. „Korunk“ află ca politi'a locală nu e aprigă destulu.

Despre starea cea ticalōsa a școlilor românești din acestu ținutu nu voim se atingemă nimica, pentru că se nu ni se dica și nouă ca suntem calumniatori și ca amu ținem cu birocrați'a. —

— Din Secuime sunt unele sciri spurcate. În satulu Ditró (scaun. Giurgiu) hotii au spartu în noaptea din 14 spre 15 Iunie la cancelari'a comună și au furatu trei mii diece fiorini v. a. —

În satulu Székes unulu R. Sándor fu aruncatu într'o fantană prin însuși nepotulu seu ajutat de alți cativa berbani (strengari), ear' fantan'a fiindu prea soundă, în catu nefericitulu omu nu se pōtea îneca mai curenđu, acei talhari crudi ilu taiară și întiepară la 22 locuri până celu tramisera pe lumea cealaltă. Acelu nepot spurcatu era se fia cliromulu unchiu-seu, ci ne avendu răbdarea de a se aștepta mōrtea firēscă, se deoide a comite crancen'a faptă.

— „Hermstadt, Ztg.“ are unu articolu interesant despre bandele furilor de cai organizate diavolesce. Noi încă amu ști spuține multe despre acele bande, înse și despre protectorii lor veduți și neveduți; ear' pentru astadată observamă susu numitul diariu numai atata, ca acele bande nu se afla singuru în districtulu Brașovulu și nici numai dincōlea în alu Făgărașulu și pe dincolo de Oltu, ci ca ele mai multu că de ani douăzeci sunt ramurite preste țiera în susu până pe la Oradea, ear' în drēpt'a prin Secuime nainte până în Moldov'a, ear' încōce până la București și la Giurgiu. Unii credă ca acești hotia nu s'ar' pōte desrădecina. Noi credemă tocma din contra. Între anii 1831 și 1834 Kiseleff stirpise totu felulu de hotia din totă Tiera românească. Preoatū timpul comunel și anume în prim'a linie deregatorii cu juratii comunale nu voru fi îndatorati a plăti vit'a furată din comună și din hotarul comunei lor, pre catu timpul earasi cai sunt manati și noaptea la erba, hotii în locu de a fi apucați și pedepsiti, ei indirecte sunt premiați.

○ provocare admonitōria contra slavii și romanii corōnei Ungariei.

În urm'a crizei ministeriale de acum se adresesa sub titlulu de susu o capacitate slavă în „Zukunft“, provocandă pe toti slavii din Austri'a, că se se unească într'o partită politică solidară cu totii, parasindu spiritulu de partite și provincialisme, componendū și diferințele între sine prin compromise de dreptate și subordinandū și interesele particulare intereselor comune chiaru și cu jertfa, cându s'ar' cere ca-ci astfelu slavismulu austriacu nu va fi recunoscutu că factoru politicu în Austri'a. Chiaru și acum opozițiunea care combatū cu totă energi'a sistemulu lui Schmerling constete mai multu din slavii, totuși astadi în crearea noului ministeriu se face vorb'a numai între maghiari și germani și numai pentru garantarea și securarea pozițiilor lor predominante, era despre Boemi'a și Galiti'a neci pomenire, despre Croati'a și Ardelu se face vorba numai că de nesce apertinentei, a caror sōite deodată cu ceea a Ungariei are se o pregătēscă cancelari'a de curte ungară. — Cei 17 mil. slavii au în consiliulu ministerialu numai pe cancelariulu croat, fără că se iē parte

la sfaturile despre cauzele imperiale, pe candu cei 4 mil. maghiari au 3 ministri din mediuloculu lor, si póte ca cu cancelariulu Ardélului voru avé 4, ér' cei 8 mil. germani au fostu pana acum representati in consiliulu corónei prin 8 ministri.

Din rezultatulu alegeriloru la diet'a regatului triunitu alu Croatiei se sperésa cu securitate, ca serbo-croatii voru respinge principalele cele periculóse slavismului si se voru dechiará in contra lor si numai pentru institutiunile dreptului de statu ale diplomei din Octobre, voru stá cu taria, cá aplanarea asupra dreptului de statu se se faca numai cu corón'a si cu dietele monarchiei. Natiunea croata va dechiará in dieta, cumca in puterea constitutiunii avitice are dreptu a nu privi consiliulu imperialu de factoru alu impaciuirii, ci a tiené de asemené factoru in puterea sanctiunii pragmatice numai dietele monarchiei. Apoi se adresésa asia: „In numele solidaritatii nóstre slavice ne indreptamu inca adi si oatra slavacii, rutenii si serbii regatului Ungariei cu seriós'a rogare, cá se se dechiaré, cá precumu voru face frontu in contra dualismului in cea mai de aprópe dieta a Ungariei, asia se se dechiaré si in contra tuturoru consecintieloru sistemului de pana acum alu centralisatiunii viéneze.

Parti'a germana birocratica centralistica se va incordá cu cele mai extreme poteri, cá, dupace sen. imp. intregu alu patentei din Febr. e oá si cadutu, se sustiena celu puoinu senatulu imp. angustu in favórea hegemoniei séu suprematiei germane peste slavii dinóce de Lait'a, ma se 'si mai si intáresca acestea institutiuni prin latirea cercului lui de activitate la dreptulu votarii bugetului. Mai incolo dicundu, ca sen. angustu e cu totulu strainu diplomei din Octobre si elu totusi formésa primulu punctu de cristalisatiune pentru sistemulu dualisticu, provóca pe slavii Ungariei, cá cu unanimitate se sté a impededá, cá impaciuirea se nu se faca intre dietele corónei Ungariei si intre sen. angustu, ci se se negociésa numai si numai intre coróna si intre tóte dietele.

„Si totu acést'a asteptamu noi si dela romanii Ungariei si ai Ardélului, pentruca si ei au cu noi slavii unu interesu solidariu a combate dualismulu chiaru in durerile renascerii lui; si sen. angustu, precum lu voiescu germanii centralisti e mai multu decatu unu embrionu, elu ar' fi celu de antai membru puternicu gata alu principiului dualisticu, ér' alu 2-lea membru alu lui, diet'a dela Pest'a, ne-ar' stringe apoi mai curendu séu mai tardiu in lantiulu sistemului dualisticu ei pe noi slavii si pe romanii.“ —

Situatiunea. Cris'a ministeriala numai ese din conjecturile combinationali, si pana astadi nu a mai facutu altu pasu inainte, ceea ce dovedesce chiar' si „W. Z.“, care dice, ca ministeriulu de pana acum mai sta inca in activitate; si cererile de dimisiune ale domniloru ministri, afara de ceea a cancelariului trans. c. Nádasdy si a cancelariulu Ungariei o. Zichy, inca n'au primitu vre-o resolutiune formala. In urma asecura, ca ministeriulu de acum va remané in pusatiunea lui de astadi, pana candu se voru incheiá pertractarile despre legea financiála pentru anulu 1865, si voru portá sarcinele oficialoru.

— Adeveru e, ca primatele Ungariei dimpreuna cu o multime conti si baroni de influentie la locurile superióre se afla in Vien'a d. e. contii: I. Desewffy, L. Apponyi, Zichy, Feraris, E. Batthyányi, M. Peiacsevits, G. Festetics, C. Zichy si baronii: A. Májtenyi, Pronay, Horváth, Podmánitzky, Gyóry, Domnulu de Ürményi si alti mai multi; si diurnalele aducu acestu concursu in legatura cu caus'a unгурésca si a-siediarea ei pe bazele eventuali.

— Cas'a dep. sen. imp. de mai multe dile nu tiene siedintie, ér' cas'a domniloru dupa ce a primitu mai totu bugetulu dupa cum lu reduse cas'a deputatiloru, chiar' si bugetulu ministeriului de resbelu, se ocupa acum cu primirea legii financiale pana la inchidere. D. min. de resbelu Frank impartasi in siedinti'a casei, cumca cu privintia la finantie Mai. S'a a benevoitu a ordoná o alta reduciune a armatei din Itali'a si Dalmati'a intócma pe pitiorulu de pace, cu insarcinare se faca economi'a cea mai potintiósá. Peste vro-cateva dile din cuventulu de tronu la incheiarea senatului vomu vedé mai multe.

ROMANIA. Telegramu. „Danubiulu soadiendu s'a gasitu astadi in dreptulu pitiorului podului Traianu una pétra circa 60 oc'a, pe care sta espresivu sculptatu unu capu de Zimbru intre doua capete de Lei; pétr'a s'a transportatu si espusu in gradin'a publica.“

Generariulu Florescu a sositu in capitala din caletoria s'a, Merouri séra; Joui 'si a depusu juramentulu de ministru actualu la ministeriulu de interne, si a si inceputu indata lucrurile s'ale in acestu ministeriu.

Cea ce este de ingrijitu, mai cu osebite de catu tóte, este langediéla cu care se aplica legea rurale. Si, ce ne amenintia acésta langediéla? — Suntemu la secerisiu; dupa secerisiu imediatu vinu araturele de tótna, si inca impartirea locuriloru nu este facuta; si nu numai impartirea locuriloru nu este facuta; intre sateni nu este faouta, déra nici chiar' despartirea partii saténului de partea proprietariului nu este hotarita. — Perde-vomu si tótna acésta cá tótna trecuta? Perde-vomu si timpulu aratureloru din tótna acésta, precum amu perduto timpulu aratureloru din tótna trecuta? — Unde vomu ajunge? — Aplicarea legii rurale cu sinceritate, inteligentia si activitate, este trebuintia politioa, catu si in privintia economica.

Negresitu ca acésta a trebuitu se decida pe M. S. Domnitoriulu se chame la ministeriulu de interne astadi unu militariu de capacitate, inteligentia si energia dlui gen. Florescu. Suntemu incredintiati, ca legea se va aplica intócmai cum a esitu din combinarea Domnitoriului si ca, de adi inainte, nu vomu mai afla ca prefecti, subprefecti si primari, se inavutiescu prin desfigurarea acestei legi la aplicatiunea ei.

Camera s'a inchisu alaltaeri, Vineri, la una óra dupa amédia. Ar' fi fostu si mai naturale ca acésta camera se se inchidia indata dupa venirea nuoiloru ministri; ca-oi negresitu, nici unulu din dloru nu aveau, nu putea se aiba nici unu proiectu gata a infacisia camerei, nu erau pregatiti spre nici una lucrare impreuna cu camera. „Tr. Carp.“

R e s p o n s u r i : Sabesiú: B. la librieriulu Filtsch in Sibiu. Abrudu: B. Ve rogamu se ne insirati cauzele, ca neoi Ddieu nu face de-odata la toti pe voia. Aciu'a: se fia de ajunsu, ca strainii vreu a versa oleiu pe focu; scriene, care e scopulu? — M. M. Deodata adaugeti cate ceva si despre stările impregiuru de pe acolo cu tramitarea prenumeratiunii. —

Nr. 17635—1865.

1—3

Publicatiune.

Esamenele de statu pentru economii silvanali de sene statatori, catu si pentru personalulu de padirea paduriloru, se voru tiené in anulu curente la Clusiu in 6 Noembre a. c. catu si in dilele armatóre ale lunei acesteia.

Acésta se aduce la cunoscintia publica, cu acelu adausu: cuméa suplicele de a se dá concessiune la deponerea esameneloru acestora, sunt de a se aterne bine instructe cu inceputulu lunei lui Septembre a. c., acestui gubernu regescu. —

Din sied. gub. r. trans. tien. la Sabiu in 27 Iuniu 1865. —

C O N C U R S U.

Pentru postulu de docente in comun'a Juriu de Campia, cu care sunt impreunate nrmatorele emolamente:

1. 40 fl. v. a.
2. Cá la 120 fumuri, de totu fumulu 1/2 metreta bucate.
3. Cortelu liberu si gradina.

Se potesce se fia versatu in arta metodica scolara, cei absoluti la vreo preparandia voru avé preferintia, se fia cantoru bunu, pentru care oficiu inca va primi si alte accidentale cantoresci — voru debui a porta Amiculu scólei in totu anulu. —

Aspiratorii de a ocupa acésta statiune sunt avisati de h'si tramite concursese bine instruite pana in finea lui Iuliu a. c. st. v. la Cosiocna 17 Iuniu 1865.

2—3

Oficiulu archi-diaconale gr. eat. in Cosiocna.

Cursurile la bursa in 12. Iuliu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 22 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 75 „
London	—	—	109 „ 25 „
Imprumutulu nationalu	—	—	75 „ — „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	70 „ 15 „
Actiile bancului	—	—	798 „ — „
„ creditului	—	—	177 „ 60 „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 8. Iuliu 1865:

Bani 69-75 — Marfa 70 50